

Јелена Љ. ВУЈИЋ*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 16. 3. 2023.
Прихваћен: 15. 6. 2023.

АНГЛИЦИЗМИ КАО НЕОЛОГИЗМИ У ЈЕЗИКУ ШТАМПЕ СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ У САД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА**

На писаном корпусу српске штампе у САД с почетка XX в. анализирају се најранији директни српско-енглески језички контакти кроз појаву лексичког позајмљивања. Англицизме описујемо на основу њихових формалних особина, начина и степена адаптације и значења. У анализи се осврћемо и на појаве мешања и замене кода.

Кључне речи: дијаспора, језички контакт, лексичка позајмљеница, англицизам, замена кода, мешање кода.

1. Историјат српске штампе у САД и преглед најраније штампе

Дијаспору чине људи који су географски дислоцирани једни од других и који деле тенденцију да своје порекло дефинишу према заједничкој отаџбини у којој (тренутно) не живе, тј. за коју не везују своје свакодневне животне активности. Још од првих Срба који су се иселили у Америку, једна од најочљивијих одлика српске дијаспоре у САД јесте изузетна везаност за матицу и ослоњеност на вести из отаџбине и „Старог краја”. Српским досељеницима у Америци је на срцу одувек било очување ћириличног писма, српског језика и културних образаца (кроз обичаје, храну и сл.) али су истовремено показивали изузетну отвореност и спремност да прихвате иновације из америчке културе и друштва у жељи да се уклопе у нову средину. Овакав

*j.vujic@sbb.rs

** Рад је резултат истраживања спроведеног у оквиру пројекта *Written Cultural Heritage of Serbian Diaspora in the USA (1): Serbian- American Periodicals in English and Serbian (1900–1960) (No. 6462817)* – пројектни циклус „Сарадња српске науке са дијаспором” финансира Фонд за науку РС (2021–2023).

хибридни начин живота (енг. *lifestyle*) природно се одразио и на српски језик којим се говорило у Америци. Све до последњих деценија XX в., штампа је играла кључну улогу у очувању српског културног и језичког идентитета међу иселјеницима у САД.

У периоду 1860–1880. покреће се већи број новина, али о њима готово да нема сачуваних података јер су све биле врло кратког века. Тако је *Slavjanin* излазио кратко на српском, руском и енглеском током 1871, *Србин Американац* је покренут 1893. у Сан Франциску, у првој српској штампарији у САД. Исте године и у истом граду је покренута *Слобода* коју је издавало *Прво српско књижевно добровољно друштво*. Ове новине су излазиле до великог земљотреса који је погодио Сан Франциско 1906. г.

После 1900. српски листови почињу да се појављују широм САД. Излазе *Српска стража* (1902) и *Српски дневник* (1911) у Њујорку, *Американски србобран* (1906) у Питсбургу, *Уједињено српство* (1905) и *Балкански свијет* (1912) у Чикагу. Већина листова одржава директну или индиректну везу са листовима у матици (*Глас Црногораца* с Цетиња, *Србобран* из Загреба, *Застава* из Новог Сада, *Српски глас* из Далмације, водећи београдски листови: *Српске новине*, *Београдске општинске новине*, *Мале новине*, *Политика*).

Док први уредници српских новина у Америци нису били професионални новинари нити људи од пера, већ углавном писменији припадници емиграције, читаоци су били претежно слабо образовани и неретко полуписмени. Стога не чуди што је језик штампе био разнолик и одражавао појединачне идиолекте аутора текстова, чиме је покривао широку читалачку публику. Временом почињу да се појављују и образованији уредници и новинари, нарочито након формирања српских издавачких кућа. Најеминентнија је била *Штампарија и књижара Паландечића* (Palandech Publishing House), која је била светионик писане речи у САД скоро 60 година.

О језику и писмености тадашњег просечног српског емигранта најбоље сведочи разгледница Еда Мандарића брату Ники послата 1911. из „Лос Анђелоса” (1).

(1)

Dragi brate Niko, dasi uzdravlju a ijasam iradim ievoti shaljem kartu shtosam u finiksu nafer isha ubalun lani gleda finiks pozdrav svijukosu stobom t.b. E. Mandarich

Језик којим је писао Едо и велики број његових земљака био је супстандардан у сваком погледу. Приметна је лабава синтакса и готово потпуно одсуство правописних правила.

2. Директни језички контакти српског и енглеског – језик српске дијаспоре у САД

Миграције људи подразумевају и миграцију њима својствених језика и културе, што је пресудно за настанак језика дијаспоре. Овом врстом лингви-

стичке миграције долази до директних контаката језика чије матичне говорне заједнице не деле одређени географски простор. Познато је да се у комуникацији са другима са којима деле исто или слично етничко порекло емигранти ослањају на два или више језика (Хлавац/Столац 2021). При томе, готово као по правилу, матерњи и/или „наследни” језик служи као основа, скелет, носећа структура у комуникацији.

Тако се већ од првих српских емиграната, под изузетно интензивним утицајем језика домаће америчке говорне заједнице, развија посебан варијетет српског језика који је амалгам српског и енглеског као језика у непосредном контакту. Они заједно чине језички бленд „старог и новог краја”. То је језички код заједнички свим досељеницима са српског говорног подручја и њиховим потомцима, на којем заједница комуницира у различитим социјалним контекстима и комуникативним ситуацијама, развија посебан комуникативни репертоар и формира комуникативне мреже.

Одлика овог језика је да се на матрицу наслеђеног, донесеног или „наследног” српског језика (језика „Старог краја”¹) утискују испрва само лексеме из језика „окружења”, језика домаћина, а касније процесима језичке конвергенције и читави синтаксички обрасци, чиме се два језика практично „сливају”. Из перспективе социолингвистике и контактне лингвистике, језик српске дијаспоре је резултат језичких контаката који се код говорника манифестују кроз феномене *замене кода* (енг. *code switching*), *мешања кода* (енг. *code mixing*) и *сливања кодова* (енг. *code blending*). Последње је резултат језичке конвергенције која представља тип језичке промене у којој два језика, услед дуготрајног контакта, суживота и интерференције, почињу личити на структурном плану чак и ако не припадају истој језичкој породици. Ова врста интерференције се манифестује на плану синтаксе па неће бити тема рада.

3. Лексичке позајмљенице

Феномен лексичког позајмљивања присутан је код оба типа језичких контаката (директних и индиректних), а под позајмљеницама се сматрају лексичке иновације у неком језику које нису резултат граматичких процеса тог језика као језика примаоца (ЈП) и које се истовремено могу довести у везу са морфограматичким системом и лексиконом језика даваоца (ЈД) (Вунон 1977: 224). Процеси лексичког позајмљивања и „увоз” стране лексике представљају резултат мешања језичких кодова, а како ћемо видети из примера, није реткост да код сложених лексема сусрећемо појаву замене кода на интралексемском или ортографском плану. Процеси лексичког позајмљивања су најинтензивнији у оним сегментима и тачкама лексикона ЈП где је

¹ Синтагму „Стари крај” пишемо великом словом јер се у таквом облику налази и у испитиваном корпусу. Чињеница да се овај облик пише великим словом говори доста о томе како се појам старог краја концептуализује у менталном лексикону српске дијаспоре.

његова структура најслабија, што се неретко манифестује недостатком адекватних термина у појединим областима у којима су говорници ЈД доминантни и напреднији. Према Јесперсену, позајмљенице, по правилу, показују супериорност нације из чијег језика су преузете, а та супериорност може бити различитог вида и степена (Јесперсен 1964: 208–209). Савремена контактна лингвистика под англицизмима подразумева и синтагме, реченице, фразе и изразе чија употреба у ЈП одражава употребу, норму и карактеристике система ЈД (енглеског). Они би били англицизми у ширем смислу. Интересантно је да су англицизми као најдинамичније позајмљенице у савременом српском језику званично забележене у речницима тек у првим деценијама 20. века иако је англицизам *фунта* ушао у српски још давне 1749. г. (Милановић/Вујић 2017, 2019). У овом раду се примарно фокусирамо на англицизме у ужем смислу речи тј. различите типове лексичких позајмљеница.

4. Истраживање

4.1. Циљеви истраживања и корпус

Тема нашег истраживања су лексички англицизми у језику српске дијаспоре у САД на почетку ХХ в. Корпус је штампа која је излазила у САД, а фокус је на листовима који су покривали читаоце савезних држава америчког Средњег запада. Из целокупног корпуса САПЕС, који обухвата више од 5000 скенираних и фотографисаних страна текста, за истраживање су издвојени примерци штампе *Србин Американац*, *Слобода* (Чикаго), *Балкански свијет*, *Српска стража*, *Југославија* и *Уједињено српство*.

4.1.1. Типови англицизама у језику српске штампе у САД

Лексичке позајмљенице су резултат контакта између двају језика, настале као резултат мешања кода. Под мешањем кода (енг. *code-mixing*) подразумева се унутарреченична замена кода, тј. када се у граматички оквир матерњег, првог језика² као ЈП утискују лексички елементи другог језика, ЈД. Управо у случајевима када се у (морфо)синтаксичке обрасце српског као ЈП инкорпорира лексички материјал који припада лексикону енглеског као ЈД имамо појаву англицизама (2).³

(2)

- a. Kada su Sjedinjene Države na dan 4th of July priznale
- b. Možete uspostaviti department za zakusna jela.
- v. Ako se ne razumete u business
- г. Radnja na piece work uz najbolje cijene.
- д. Na majni

²Први језик је најчешће матерњи (али не нужно) и односи се на језик који говорник усваја у најранијим фазама језичког развоја и који је кључан за (ре)конструисање ванјезичке реалности.

³Примере у раду наводимо у ортографској реализацији у којој се појављују у корпусу.

- ђ. Doctor Ross Chicaški Specijalista
- е. Предузеће располаже троком, скелом
- ж. Код нас можете добити сода фонтеин, а платите кад зарадите.

Примери наведени под (2) представљају илустрацију раних српско-енглеских језичких контаката. У примерима (2а–д) на делу је унутарреченично мешање кода (енг. *insertional code-switching*) уметањем лексичких јединица из ЈД, док се прате граматички и синтаксички обрасци српског уз одређено одступање. Код примера (2ђ–ж) на делу је унутарлексемско мешање кода на пољу ортографије: у англицизмима се комбинује аутохтона енглеска ортографска реализација лексема са српском флексијом. У нашем корпусу, у погледу формалних особина, као језичке иновације испрофилисала су се следећа три типа англицизама:

А) ЕКСПЛИЦИТНИ (ПРАВИ) АНГЛИЦИЗМИ. То су заправо англицизми у ужем смислу, а њихова употреба се може сматрати оправданом јер у лексикону српског језика (бар у лексикону који су досељеници донели) не постоји адекватана лексема па је „некомплетност” лексикона оправдање за преузимање, што се нарочито види на примерима (2е–ж). Прави, експлицитни англицизми могу бити и неоправдани у случајевима када у српском лексикону постоје адекватне лексеме као у (2д) *мајна/ рудник*. Код правих англицизама наилазимо и на случајеве коришћења англицизма са значењем другачијим од значења које позајмљена лексема има у стандардном српском језику нпр.

(3) *Zakon protiv likera i alkoholnih pića se*

У (3) се реч *ликер* користи са значењем ’жестоко алкохолно пиће’, што је значење које лексема *liquor* има у енглеском, док је у српском већ тада била ксенизам француског порекла (’слатко алкохолно пиће са додатком воћа, јаја, трава и сл.’).

Б) ИМПЛИЦИТНИ (ПРЕВОДНИ АНГЛИЦИЗМИ). Код имплицитних англицизама сусрећемо појаву да се сложене лексичке јединице и сложенице као термини за именовање различитих појмова површински, линеарно мењају српским „преводним” еквивалентима како би се означили појмови за које нема адекватних лексема. Најчешће је реч о лексемама које се односе на појмове везане за технолошки и културни развој (чиме се објашњава њихова често композитна структура на енглеском (4а–б)) или су својствени култури и начину живота домаће средине. У том смислу је природно да српски лексикон показује празнине које амерички Срби допуњавају и премошћују стварањем нових преводних англицизама (4). Прћић (2019: 52) ово назива „пресађивањем” енглеског у српски.

(4)

- а. Na ovom mekom piću (енг. *soft drink*) je zarada velika.
- б. uposlen znak (енг. *busy signal*) kada neko drugi upotrebljuje istu žicu koja vama potrebuje na zvanje.

В) ХИБРИДНИ АНЛИЦИЗМИ. Овај тип англицизама представља комбинацију експлицитних и преводних, и јавља се код сложених лексема тј. вишечланих лексичких јединица. Карактерише га појава да један елемент остаје у оригиналу као сирови англицизам, а други се одомаћује преводом (5). У случају хибридних англицизама, као што видимо из примера (5) долази до интралксемске замене кода, тачније прелази се из кода и норме ЈД на код и норму ЈП унутар исте лексичке јединице. Ова врста замене кода се дешава на семантичкој спони два елемента сложене лексичке јединице.

(5)

- а. zovući svoj telefonski number
- б. vacuum mašina
- в. Parlor stolice
- г. long distance zov

4.1.2. Ортографске особине англицизама у српској штампи дијаспоре

На почетку ћемо истаћи неколико општих ортографских специфичности везаних за српску штампу. И најстарије српске новине штампане су Вуковом ћирилицом. Највероватније услед техничких недостатака приметно је одсуство графема <њ> и <љ>, које се по аналогiji са реализацијом у латиници пишу као <лј> и <нј>, док графема <њ> замењује <ђ>. Постојала је тенденција да се новине намењене претежно српској емиграцији штампају искључиво ћирилицом, а оне намењене мешаној словенској популацији латиницом. Ово се мења од 1915/1916. када, услед јачања идеје југословенства, али и других разлога (нпр. недостатка словослагача који су знали ћирилицу),⁴ српске новине почињу да користе упоредо ћирилицу и латиницу. У њима се један број чланака, огласа и текстова штампа ћирилицом мада латиница доминира. Томе доприноси и чињеница да се неки листови после 1900. почињу штампати двојезично тј. имати секцију на енглеском. Управо мешана језичка и ортографска ситуација утиче на реализацију англицизама у писању. У текстовима на ћирилици сусрећемо следеће видове ортографске реализације правих англицизама:

1) простом транслитерацијом као у (6);

(6)

- а. Ниагара Фалс
- б. Илиноис
- в. Нев Јорк

2) хибридном транслитерацијом уз присутно мешање кода на ортографском плану, где се мешају фонолошки мотивисана ортографија са транслитерацијом и „пресликавање” оригиналне ортографије (7). Пример (7а) најбоље илуструје ову појаву јер је прва компонента ортографски реализована према

⁴ Уп. оглас који се понавља у *Балканском свијету* током јесени 1917: „Traži se slovoslagač lajnotajpista koji razume slagaću mašinu i znade čitati ćirilicu.”

фонолошкој реализацији именице *pain* /*pein*/, док је код друге компоненте дословно пресликана ортографија енглеске лексеме, са удвојеном графемом <л>, која је у српском тексту реализована ћириличним писмом.

(7)

- а. Пејн Експеллер < Pain Expeller
- б. У Калумет ареи < Culumet area

3) ортографском реализацијом англицизама у српском језику у потпуности заснованој на оригиналној фонолошкој реализацији изворне енглеске лексеме (8).

(8)

- а. нотари паблик < notary public
- б. у Имигрејшн офису < immigration office
- в. Инком такс(а) < incom tax

4) ортографску реализацију англицизама у српском језику ослоњену на искривљену, адаптирану фонолошку реализацију енглеске лексеме, а која неретко може бити (погрешно) мотивисана управо ортографском реализацијом на енглеском (9в–г).

(9)

- а. Предузеће располаже троком (енг. *truck* /*trʌk*/), скелом
- б. Код нас можете добити сода фонтеин (енг. *soda fountain* /*sɔdafauntin*/), а платите кад зарадите.
- в. Агенција шаље такође легалним путем Мони Ордер. (енг. *Money Order* /*mʌni ɔrdər*/)
- г. Ово Предузеће изводи доле наведене радове [...] зидарски, столарски (карпентерски), бетонски, пластерски, молерски, електричарски, лимарски, плумберски (енг. *plumber* /*plʌmər*/).

У случају (9в) задржава се чак и употреба великог слова из енглеског.

У текстовима штампаним латиницом, појављују се и следећи случајеви ортографске реализације англицизама као манифестација српско-енглеских језичких контаката:

5) задржава се оригинална ортографија из енглеског (10), чиме се практично одражава употреба сирових англицизама;

(10)

- а. New York, James, Chicago
- б. aluminum electric coffee percolator

6) у ортографску реализацију српске лексеме се убацују енглеске графеме вероватно као резултат измењеног изговора домаће или одомаћене институционализоване лексеме у српском (11а–б).

(11)

- а. Waskresenje/ Waskres
- б. Concerat Zore

У примеру (11а) је под утицајем енглеског графема <v> замењена графемом енглеског алфабета <w>, док је у (11б) <k> замењена са <c> по аналогiji са енглеском правописном нормом за лексему *concert* /kənsərt/, у којој се иницијално <c> има вредност /k/. Веома је интересантно да се у српским сложеницама неретко користи енглеска правописна норма писања цртице и великог слова (9в) и (12а), или растављено писање (12б).

(12)

- а. Sve-Američki dan (енг. *All-American Day*)
- б. pre vremenoj smrti.

4.1.3. Формалне и семантичке особине англицизама

У нашем корпусу су, већински, преводни англицизми вишечлани (13а–г), мада не нужно (13д–ђ). Једночлани преводни англицизми су прилично ретки.

(13)

- а. zov na daljinu (енг. *long-distance call*)
- б. uposlen znak (енг. *busy signal*)
- в. меко пиће (енг. *soft drink*)
- г. на најљепшем месту у средини запада (енг. *Midwest*).
- д. пржњак (енг. *grill*)
- ђ. жица (енг. *wire*)

Прави англицизми, тј. англицизми у ужем смислу, преузимају се као:

1) сирови англицизми (14), углавном у текстовима штампаним латиницом у свом изворном облику. О њиховој говорној реализацији се мало шта може закључити на основу писаног корпуса.⁵

(14)

- а. Druga sprava koja znatno štedi vreme jeste fireless cooker.
- в. Dobivate dvije Junior Mantle Lights.

2) адаптирани англицизми, подједнако присутни у латиничним и ћириличним текстовима. Код адаптираних англицизама разликујемо а) делимично адаптиране (најчешће се задржава оригинална ортографија, али уз присуство српских афикса (15а–в)) и б) потпуно адаптиране англицизме који су прилагођени систему и норми српског језика (15г–д).

(15)

- а. dolazeći sa Westa
- б. Kad su u New Yorku
- в. Doctor Ross Chicaški Specijalista
- г. зидарски, столарски (карпентерски), бетонски, пластерски, молерски, електричарски, лимарски, плумберски; Предузеће располаже троком
- д. који проводите у мајнама и фабрикама.

⁵ У неком од наредних истраживања би се говорна реализација сирових англицизама могла утврдити на основу поређења различитих писаних извора тог времена јер се често дешава да постоји недоследност у начину „преузимања”.

У примерима делимично адаптираних англицизама (15а–в) на делу је мешање кодова у оквиру исте једночлане лексема. Оно се огледа у додавању флективних, граматичких суфикса, сходно норми српског језика, непроменљивим енглеским именцима *West(a)*, *New York(u)*, *Chica(ški)*.

Већ смо поменули да међу адаптираним англицизмима, у потпуности одомаћеним у језику америчких Срба почетком XX века, постоји и одређени број непоравданих англицизама, као у (16).

(16)

- а. рудник → мајна (енг. *mine*)
- б. скоруп → крим (енг. *cream*)
- в. столар → карпентер (енг. *carpenter*)

Интересантна је појава да се неретко неоправдани англицизми нађу у паралелној, симултаној употреби са семантички еквивалентним српским лексемама, као у (17).

(17)

- а. сепарација крима (скорупа)
- б. овлашћени јавни бележник (нотари паблик)
- г. Донесите исправу (тајтл)

Код адаптације нам је нарочито у очи упала тенденција да се код (углавном) топонима (18 а, б, г) који се завршавају на фонему /i/ у енглеском, та финална фонема/графема *и* замењује са *а* у српском, чиме такви англицизми као именице добијају ознаку женског рода. Ово се среће и код неких именица које се не завршавају фонемом /i/ (18в), али исто тако има и случајева да код неких топонима који се завршавају фонемом /i/ не долази до промене (18д).⁶

(18)

- а. Gery /gæri/ > ГерА_{fem}
- б. Milwaukee /milwɔ:ki/ > МилвоКА_{fem}
- в. mine /main/ > мајНА_{fem}
- г. laundry /lɔndri/ > ландрА_{fem}
- д. Cincinnati /sinsinlɪ/ > СинсинатИ

При адаптацији није необично да се необичне сугласничке групе развијају вокалима (19).

(19) Цена је по комаду један ценАт/ cenАт (енг. *cent /sent/*)

Интересантно је питање обележја за род код англицизама, нарочито код сирових англицизама. Приметна је тенденција да се род додељује у складу са родом који у српском језику има лексема сличне или сродне семантике, као у (20) (*light*_n – светиљка, свећа_{fem}), чак и када би се на основу фонолошке структуре именице очекивало да род буде мушки.⁷

⁶ Механизми адаптације енглеских властитих именица у језику српске дијаспоре биће тема посебног рада у оквиру Пројекта *SAPES (1900–1960)*.

⁷ Критеријуми за атрибуцију рода код англицизама представљају сложено питање које тражи посебно истраживање и биће тема посебног рада у оквиру Пројекта *SAPES (1900–1960)*. Овде је пример (20) дат само да би се илустровао уочен проблем атрибуције рода код англицизама.

(20) Dvije_{num.fem.} Junior Mantle Lights

Ако се осврнемо и на семантику одабраних и обрађених англицизама, издвајају се следеће групе појмова:

- а) називи занимања (*оператор, пластер, карпентер, трокер, пломбер*);
- б) називи машина, апарата, техничких и технолошких иновација (*сода фонтејн, сепаратор, трок, трактор, incandescent mantle, gasne sveće, teko piće, vacuim mašina, mantle light, мостуера, перкола-тор*). Неки од ових термина се готово истовремено појављују као иновације, неологизми у енглеском и у српском којим говори дијаспора. Тако се, на пример, лексема *tractor* (трактор) у енглеском први пут употребљава 1900. г.;
- в) изрази везани за посао и пословно окружење (*bond, šer, кондиције (пада), мајна, дивидент, stok, morgage, Real Estate*);
- г) називи празника (*Очев Дан, Fourth of July*);
- д) културно специфични термини својствени америчком начину живота, а непознати у матичној култури (*Мани Ордер, Релиф фонд, Имигрејшн офис, Инком такс(а)*);
- ђ) називи радњи, предузећа, производа и сл. (*Ликвид Карбоник Ко., Најновији Интернационал Харвестер Разгртач, преко Америкен Експрес Компани, Гејл Борден Игл млијеко, Тринеров Линимент*);
- е) мере и новчане јединице (*pet ekeru zemlje, ценат, миља, галон*);
- ж) топоними који се јављају у свим облицима: а) као сирови, потпуно неадаптирани (*Chicago, Gary, San Francisco*), б) делимично адаптирани у смислу да примају српску флексију и служе као творбене основе у свом неизмењеном облику (*Chicaški, u San Franciscu, sa Westa*), в) делимично адаптирани и транслитеровани (*Co. Чикаго, Саут Чикаго*), г) транслитеровани, адаптирани (*Вискансин, у Чикагу, Гера, Миловока*), д) адаптирани кроз превод, калк (*na najljepšet mestu u sredini zapada*).

5. Закључак

Наше истраживање показује да, као и све језичке иновације, и лексеме енглеског порекла у језику српске дијаспоре имају свој пут којим се „одомаћују” и прелазе из околиналитета у неологизме. Упоређивање писаних материјала из различитих епоха (нпр. текстова с почетка XX в., из међуратног и из послератног периода) јасно мапира пут англицизама од иницијалне фазе, *фазе лансирања/ пласирања* која подразумева сам чин превођења или преузимања изговореног или написаног, преко *фазе ширења* путем (несвесног) понављања најчешће кроз писане медије, да би доспели у *фазу прихватања (институционализације)*, када англицизми улазе у редовну употребу. Чињеница да се употреба англицизама у изворима који датирају из првих деценија XX в. одликује недоследношћу облика, који варирају не само од изво-

ра до извора већ и од броја до броја (нпр. *Нев Јорк, Њујорк, Њу Јорк, Njujork, New York*) док се у изворима из четрдесетих и педесетих година истог века примећује стабилност облика (*Њујорк, Njujork*) набоља је илустрација претходно реченог.

Језик српске периодике у САД из првих деценија ХХ в. представља јединствену контактну језичку грађу која је одраз сложених социоекономских и социокултурних услова. Неконзистентна употреба облика, паралелна употреба, појаве мешања и замене кода резултат су настојања америчких Срба да профилишу свој нови хибридни културни идентитет. Са друге стране, многе одлике језика српске периодике у САД тога времена последица су ниског степена писмености и језичке културе тако да се не може са сигурношћу о њима говорити.

Дијахронијско контактано истраживање представљено у овом раду, прво је овог типа и ограниченог је обима. Сматрамо да је значајно и за еволуцију српског као наследног језика у САД, који је сада већ у потпуности формиран вернакулар. У будућим, детаљнијим истраживања настојаћемо да идентификујемо шта се од ових лексичких иновација и у ком облику задржало и институционализовало у савременом језику српске дијаспоре (нпр. *трак, тракер, карпентер*) као и да ли су одређени облици ушли у стандардни српски језик у матици (*галон, инч, хамбургер*).

ЛИТЕРАТУРА

- Бинон 1977:** Т. Vynon, *Historical Linguistics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Видаковић Петров 2007:** К. Видаковић Петров, *Срби у Америци и њихова периодика*, Београд: Институт за књижевност.
- Јесперсен 1964:** О. Jespersen, *Language*, New York: Norton Library.
- Казанова 2010:** А. Casanova, Serbian Orthodox church to break ground, *Galveston County Daily News*, Archived from the original on December 8, 2010. Приступљено 2.9.2022.
- Лопушина/Лопушина 2016:** М. Lopušina, D. Lopušina, *Enciklopedija srpske dijaspore. Srbi u prekomorskim zemljama*, Beograd: Službeni glasnik.
- Милановић/Вујић 2017:** А. Milanović, J. Vujić, The Earliest Lexical Borrowings from Late Modern English into Serbian, Необјављено истраживање, The Annual Meeting of Slavic Linguistic Society, Љубљана, 20–24. септембар 2017.
- Милановић/Вујић 2019:** А. Milanović, J. Vujić, The Earliest Anglo-Serbian Language Contacts: Historical Sociolinguistic Perspective, Необјављено истраживање, 93rd Annual Meeting of the Linguistic Society of America, Њујорк, 3–6. јануар 2019.
- Прћић 2019:** Т. Prčić, *Engleski u srpskom*, Treće elektronsko izdanje, Novi Sad: Filozofski fakultet.

Хлавац/Столац 2021: J. Hlavac, D. Stolac, *Diaspora Language Contact. The Speech of Croatian Speakers Abroad*, Berlin: de Gruyter.

Jelena Vujić

ENGLISH LEXICAL BORROWINGS AS NEOLOGISMS IN THE
LANGUAGE OF SERBIAN PAPERS IN THE USA IN THE EARLY 1900S

Summary

The paper studies the earliest direct English-Serbian language contacts. The research is based on the selection of English loanwords and lexical borrowings found in the corpus compiled from the Serbian periodicals published in the USA in the early 1900s. The selected examples are analyzed and classified based on their formal properties and the type of adaptation and incorporation into Serbian. Special attention is paid to the phenomena of code switching and code mixing.

Key words: diaspora, language contact, lexical borrowing, Anglicisms, code switching, code mixing.